

АНОТАЦІЯ

Фещук Т. Л. Збройне насилля як фактор впливу на прийняття політичних рішень. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – Політологія (Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки). – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Міністерство освіти і науки України, Полтава, 2026.

Дисертація є першим комплексним науковим дослідженням, у межах якого здійснено інтегрований аналіз збройного насилля та процесу прийняття політичних рішень, що дало змогу виявити їхню взаємозумовленість і системний характер впливу.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах щораз більшої турбулентності політичного простору збройне насилля набуває статусу структуротворчого середовища політичного процесу, яке визначає параметри порядку денного, звужує поле альтернатив і трансформує логіку, механізми та реалізацію політичних рішень. Збройна ескалація переводить політичний вибір у режим кризового управління за умов радикальної невизначеності, дефіциту часу та високої ціни помилки і цим істотно обмежує пояснювальні можливості класичних моделей раціонального вибору. Актуальність проблематики додатково підтверджується тривалим характером російсько-української війни, у контексті якої аналіз впливу збройного насилля на прийняття політичних рішень є необхідним для наукового осмислення ризикогенності воєнного *policy-making* та обґрунтування механізмів збереження керованості й легітимності державної влади.

Об'єктом дослідження є збройне насилля як силовий фактор впливу на процеси формування, ухвалення та реалізації політичних рішень.

Предметом дослідження є інституційні, процедурні, суб'єктні та когнітивно-комунікативні механізми впливу збройного насилля на прийняття політичних рішень.

Мета дисертаційного дослідження – здійснити комплексне дослідження збройного насилля як політичного феномену та виявити закономірності й механізми його впливу на логіку, процедурні параметри та результативність прийняття політичних рішень.

Відповідно до мети дослідження визначено такі *завдання*: з'ясувати основні концептуальні підходи до аналізу збройного насилля як політичного феномену; здійснити концептуалізацію збройного насилля як структуротворчого середовища та ситуаційно зумовленого чинника прийняття політичних рішень; уточнити зміст і специфіку політичного рішення в умовах дії силового фактора; виявити та систематизувати чинники й схарактеризувати принципи ухвалення політичних рішень в умовах воєнної ескалації та підвищеної невизначеності політичного процесу; визначити особливості інституційних і процедурних механізмів ухвалення політичних рішень в умовах збройного насилля; з'ясувати суб'єктну конфігурацію процесу прийняття політичних рішень; виявити параметри впливу цифрових платформ на процес формування, легітимації та результативності політичних рішень; окреслити роль інформаційних маніпуляцій і середовища постправди як чинників трансформації політичного вибору та ухвалення політичних рішень.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять положення неореалізму, конструктивізму та критичної політичної теорії в поєднанні з інституційним і структурно-функціональним підходами, аналітичними рамками сек'юритизації, теорією загроз, політичною психологією та концепцією обмеженої раціональності. Застосування системного, порівняльно-політичного та інституційно-процедурного методів, а також кейс-стаді забезпечило комплексний аналіз впливу збройного насилля на механізми ухвалення політичних рішень, дало змогу виявити їх інституційну зумовленість, конфігурацію суб'єктів ухвалення рішень і процедурну динаміку, а також поєднати теоретичні положення з емпіричним аналізом

українського воєнно-політичного досвіду.

Наукова новизна дослідження полягає в концептуалізації збройного насилля як структуротворчого середовища прийняття політичних рішень і ситуаційно зумовленого каталізатора політичних змін, наслідки якого залежать від типу збройного конфлікту та якості політичних рішень; уточненні розуміння політичного рішення в умовах збройного насилля як кризового та екзистенційного механізму, що формується в примусово звуженому полі альтернатив за логікою сек'юритизації; обґрунтовано модель впливу збройного насилля на процес ухвалення політичних рішень, яка визначає параметри допустимості, легітимності та темпу політичного вибору; розкритті процесу ухвалення рішень як безперервного адаптивного процесу, що функціонує в режимі мінімально достатньої раціональності та поєднує інституційні, когнітивні й психологічні чинники; обґрунтуванні системного характеру ризику політичних рішень у воєнний час як іманентної властивості самого процесу ухвалення рішень; розробленні інтегрованої типології ризиків політичних рішень в умовах воєнного стану; поглибленні розуміння інформаційного й цифрового вимірів війни як структурних чинників прийняття політичних рішень, зокрема через концепти цифрового насилля та середовища постправди, що модифікують раціональність, легітимність і часові горизонти політичного вибору.

Теоретичне значення роботи полягає в упорядкуванні та поглибленні уявлень про збройне насилля не лише як про інструмент силового впливу, а як про середовище, у межах якого формуються й ухвалюються політичні рішення. Дослідження розширює теоретичні підходи до аналізу ухвалення рішень в умовах збройного насилля, розкриваючи його специфіку крізь призму обмеженої раціональності, сек'юритизації та високої ризикогенності політичного вибору.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання отриманих висновків у діяльності органів державної влади України для

вдосконалення процедур підготовки та ухвалення політичних рішень у сфері національної безпеки, оборони й кризового реагування як в умовах воєнного стану, так і превентивно – за наявності збройних загроз. Матеріали дисертації можуть бути використані для розвитку інструментів оцінки політичних ризиків і сценарного аналізу, у навчальному процесі з політичної науки, теорії політичних рішень і безпекових студій, а також в аналітичній діяльності експертних центрів.

Дисертація структурована в три розділи, у яких послідовно проаналізовано збройне насилля як фактор впливу на прийняття політичних рішень, інституційно-комунікативні механізми їх формування й реалізації, а також роль акторної взаємодії, цифрових платформ й інформаційних маніпуляцій у воєнних умовах. Український досвід використано як емпіричну основу дослідження.

Сучасний теоретико-методологічний апарат дослідження збройного насилля у сфері політичних рішень сформовано на перетині політичної теорії насилля, безпекових студій, інституційного аналізу, підходів сек'юритизації та концепції обмеженої раціональності. Систематизація цих підходів дала змогу обґрунтувати збройне насилля як багатофункціональний фактор політики, що використовується для досягнення зовнішньо- та внутрішньополітичних цілей і впливає на параметри політичного порядку денного, конфігурацію влади та механізми прийняття політичних рішень. Збройне насилля інтерпретується як стійкий чинник політичного розвитку, що поєднує деструктивну й конститутивну функції та виступає механізмом перезаснування політичного порядку в процесах державотворення, трансформації політичних систем і реалізації стратегічних інтересів. Його наслідки варіюють від інституційної деградації до модернізаційних трансформацій залежно від якості політичних рішень і характеру їх легітимації.

Політичне рішення визначено як базовий механізм матеріалізації влади

та ключовий інструмент спрямування політичного процесу, через який здійснюються стратегічний вибір, розподіл ресурсів й інституційне закріплення

владних відносин. В умовах збройного насилля політичне рішення набуває кризового й екзистенційного характеру, формується в примусово звуженому полі альтернатив і підпорядковується безпековим пріоритетам. Воно має загрозоорієнтований характер і ґрунтується переважно на суб'єктивному сприйнятті небезпеки політичними акторами, що зумовлює його реактивність, прискореність і підвищену ризикованість. Силловий фактор трансформує логіку раціональності ухвалення рішень, посилює роль суб'єктивного чинника та мобілізаційної функції держави, водночас модифікуючи процедурні стандарти й комунікативні практики.

Емпірично підтверджено, що збройне насилля зумовлює сек'юритизацію процесу ухвалення політичних рішень, яка проявляється в централізації управління, посиленні виконавчої влади, зниженні прозорості та звуженні демократичних процедур. Акцентовано увагу на тому, що в демократичних режимах ці зрушення відбуваються в межах формально збережених інституційних рамок, тоді як в авторитарних і гібридних системах вони супроводжуються персоналізацією влади та посиленням неформальних силових впливів.

Установлено, що в умовах збройного насилля ухвалення політичних рішень відбувається за логікою обмеженої раціональності та набуває характеру мінімально достатніх рішень, спрямованих на утримання керованості, стабільності й контролю, тоді як ризик постає іманентною системною характеристикою цього процесу й формується на перетині об'єктивних загроз і когнітивних обмежень політичних акторів та зумовлює втрату лінійності класичної моделі раціонального вибору й перехід до режиму адаптивного кризового управління.

Обґрунтовано, що політичні рішення у воєнних умовах є результатом

взаємодії множинних акторів із різними ресурсами впливу, інституційними повноваженнями та обмеженнями. Акторний підхід дозволив виявити зміщення центру ухвалення рішень у бік координації політичних, військово-безпекових,

дипломатичних та суспільно-громадянських складників, а також поєднання формалізованих процедур із неформальними практиками, що безпосередньо визначає оперативність, легітимність і результативність політичних рішень.

Установлено, що вагомим ресурсом у процесі прийняття політичних рішень виступає інформаційно-цифрове середовище, яке в умовах воєнних дій суттєво змінює конфігурацію впливів і параметри політичного вибору. Цифрові платформи, алгоритмічні технології та інформаційні маніпуляції впливають на формування політичного порядку денного, темпи ухвалення та межі допустимості політичних рішень. Продемонстровано, що в умовах постправди інформаційний вимір трансформує параметри політичної раціональності, зміщуючи її від експертно-аналітичної логіки до управління очікуваннями, ризиками та прийнятністю рішень, унаслідок чого інформаційні маніпуляції безпосередньо впливають на формування політики виживання держави та визначають можливості її інституційного відновлення, зокрема відтворення керованості, легітимності та функціональної спроможності ключових інститутів державної влади.

Узагальнюючи результати, робимо висновок, що збройне насилля постає не лише інструментом силового впливу, а й системним фактором, який формує середовище прийняття політичних рішень і впливає на параметри їх раціональності, легітимності та допустимості, не скасовуючи демократичних засад політичного процесу, а трансформуючи їх у напрямі сек'юритизованого, але інституційно врегульованого управління.

Ключові слова: політична еліта, демократія, громадянське суспільство, війна, політичні рішення, політичні процеси, електронна петиція, влада, комунікація, соціальні мережі, країна-агресор, постправда, державні комунікації, публічне управління, конфлікт.

ANNOTATION

Feshchuk, T. L. Armed Violence as a Factor Influencing Political Decision-Making. – Qualification scientific work presented as a manuscript. Dissertation submitted for the degree of Doctor of Philosophy in the Specialty 052 – Political Science (Field of Knowledge 05 – Social and Behavioral Sciences). – State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», Ministry of Education and Science of Ukraine, Poltava, 2025.

The dissertation constitutes the first comprehensive scholarly study to provide an integrated analysis of armed violence and the political decision-making process, enabling the identification of their interdependence and the systemic nature of their interaction.

The relevance of the study is обусловлена by the fact that under conditions of increasing turbulence within the political space, armed violence acquires the status of a structure-forming environment of the political process, determining the parameters of the political agenda, narrowing the range of alternatives, and transforming the logic, mechanisms, and implementation of political decisions. Armed escalation shifts political choice into a crisis-management mode characterized by radical uncertainty, acute time constraints, and a high cost of error, which substantially limits the explanatory capacity of classical rational choice models. The topicality of the issue is further reinforced by the protracted nature of the Russian–Ukrainian war, within the context of which analyzing the impact of armed violence on political decision-making is essential for the scholarly understanding of the risk-prone nature of wartime policy-making and for substantiating mechanisms for preserving governability and the legitimacy of state power.

The object of the study is armed violence as a coercive factor influencing the processes of formulation, adoption, and implementation of political decisions. The subject of the study comprises the institutional, procedural, actor-based, and

cognitive–communicative mechanisms through which armed violence affects political decision-making.

The aim of the dissertation is to provide a theoretical and methodological substantiation of armed violence as a political phenomenon and to identify the regularities and mechanisms of its influence on the logic, procedures, and effectiveness of political decision-making. In accordance with this aim, the study sets the following objectives: to determine the theoretical and methodological foundations for analyzing armed violence as a political phenomenon; to conceptualize armed violence as a structurally determinative environment and a situationally conditioned factor in political decision-making; to define the essence of political decision-making under the influence of coercive force; to characterize the factors and principles of political decision-making under conditions of armed violence, taking into account the logic of securitization and bounded rationality; to analyze armed violence in terms of its impact on the political decision-making process and the determination of its basic principles; to reveal institutional and procedural mechanisms, systemic risks, and threats of executive dominance in political decision-making; to substantiate the actor configuration of political decision formation under martial law; and to analyze the role of digital platforms, as well as the influence of information manipulation and the post-truth environment on political decisions, their legitimation, and effectiveness.

The theoretical and methodological framework of the study is grounded in the provisions of neorealism, constructivism, and critical political theory, combined with institutional and structural–functional approaches, as well as analytical frameworks of securitization, threat theory, political psychology, and the concept of bounded rationality. The application of systemic, comparative-political, institutional – procedural methods, the actor-based approach, and case studies ensured a comprehensive analysis of the impact of armed violence on political decision-making mechanisms, made it possible to identify their institutional conditionality, actor configuration, and procedural dynamics, and facilitated the

integration of theoretical propositions with an empirical analysis of Ukraine's military-political experience.

The *scientific novelty* of the research lies in the conceptualization of armed violence as a structure-forming environment for political decision-making and as a situationally conditioned catalyst of political change, the consequences of which depend on the type of armed conflict and the quality of political decisions; in refining the understanding of political decision-making under armed violence as a crisis-driven and existential mechanism formed within a coercively narrowed field of alternatives in accordance with the logic of securitization; in substantiating a model of the impact of armed violence on political decision-making that defines the parameters of permissibility, legitimacy, and the tempo of political choice; in revealing decision-making as a continuous adaptive process operating under conditions of minimally sufficient rationality and combining institutional, cognitive, and psychological factors; in substantiating the systemic nature of political decision-making risk in wartime as an immanent property of the decision-making process itself; in developing an integrated typology of political decision risks under martial law; and in deepening the understanding of the informational and digital dimensions of war as structural factors of political decision-making, particularly through the concepts of digital violence and the post-truth environment, which modify rationality, legitimacy, and the temporal horizons of political choice.

The *theoretical significance* of the dissertation lies in systematizing and deepening conceptions of armed violence not only as an instrument of coercive influence but also as an environment within which political decisions are formed and adopted. The study expands theoretical approaches to the analysis of decision-making under conditions of armed violence by revealing its specificity through the prism of bounded rationality, securitization, and the high risk-generating nature of political choice.

The *practical significance* of the research consists in the potential application

of its findings by public authorities of Ukraine to improve procedures for the preparation and adoption of political decisions in the fields of national security, defense, and crisis response, both under martial law and preventively in the presence of armed threats. The dissertation materials may also be used for the development of political risk assessment tools and scenario analysis, in educational processes in political science, political decision theory, and security studies, as well as in the

analytical activities of expert and policy research centers.

The dissertation is structured into three chapters, which consistently analyze armed violence as a factor influencing political decision-making, the institutional and communicative mechanisms of their formation and implementation, and the role of actor interaction, digital platforms, and information manipulation under wartime conditions. The Ukrainian experience serves as the empirical basis of the study.

The contemporary theoretical and methodological apparatus for the study of armed violence in the sphere of political decision-making is formed at the intersection of political theories of violence, security studies, institutional analysis, securitization approaches, and the concept of bounded rationality. The systematization of these approaches makes it possible to substantiate armed violence as a multifunctional factor of politics, employed to achieve both foreign and domestic policy objectives and influencing the parameters of the political agenda, power configuration, and political decision-making mechanisms. Armed violence is interpreted as a persistent factor of political development that combines destructive and constitutive functions and acts as a mechanism for the re-foundation of political order in processes of state-building, political system transformation, and the realization of strategic interests.

A political decision is defined as the basic mechanism of the materialization of power and a key instrument for steering the political process, through which strategic choice, resource allocation, and the institutional consolidation of power

relations are carried out. Under conditions of armed violence, political decision-making acquires a crisis-driven and existential character, is formed within a coercively narrowed field of alternatives, and is subordinated to security priorities. It is threat-oriented and based predominantly on political actors' subjective perceptions of danger, which determines its reactive nature, accelerated tempo, and heightened risk propensity. The coercive factor transforms the logic of decision-making rationality, strengthens the role of the subjective factor and the mobilizational function of the state, while simultaneously modifying procedural standards and communicative practices.

Empirically, it is demonstrated that armed violence leads to the securitization of the political decision-making process, manifested in the centralization of governance, the strengthening of executive power, reduced transparency, and the narrowing of democratic procedures. It is emphasized that in democratic regimes these shifts occur within formally preserved institutional frameworks, whereas in authoritarian and hybrid systems they are accompanied by the personalization of power and the intensification of informal coercive influences.

It is established that under conditions of armed violence, political decision-making follows the logic of bounded rationality and assumes the form of minimally sufficient decisions aimed at maintaining governability, stability, and control, while risk emerges as an immanent systemic characteristic of this process. This risk is formed at the intersection of objective threats and the cognitive limitations of political actors and results in the loss of linearity of the classical rational choice model and the transition to an adaptive crisis-management mode.

It is substantiated that political decisions under wartime conditions are the result of interaction among multiple actors possessing different resources of influence, institutional powers, and constraints. The actor-based approach made it possible to identify a shift in the center of decision-making toward the coordination of political, military-security, diplomatic, and civic components, as well as the combination of formalized procedures with informal practices, which directly

determines the operationality, legitimacy, and effectiveness of political decisions.

It is established that the informational and digital environment constitutes a significant resource in political decision-making, which under conditions of armed conflict substantially alters the configuration of influences and the parameters of political choice. Digital platforms, algorithmic technologies, and information manipulation affect the formation of the political agenda, the pace of decision-making, and the boundaries of political permissibility. It is shown that in a post-truth environment the informational dimension transforms the parameters of political rationality, shifting it from expert-analytical logic toward the management of

expectations, risks, and the acceptability of decisions. As a result, information manipulation directly influences the formation of a state's survival policy and determines the possibilities for its institutional recovery, including the restoration of governability, legitimacy, and the functional capacity of key state institutions.

Summarizing the findings, the study concludes that armed violence emerges not only as an instrument of coercive influence but also as a systemic factor that shapes the environment of political decision-making and affects the parameters of their rationality, legitimacy, and permissibility. It does not abolish the democratic foundations of the political process but transforms them in the direction of securitized yet institutionally regulated governance.

Keywords: political elite, democracy, civil society, war, political decision-making, political processes, electronic petition, power, communication, social media, aggressor state, post-truth, government communications, public administration, conflict.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України, зокрема включені до міжнародних наукометричних баз:

1. Особливості взаємодії еліт у виробленні політичних рішень в умовах війни. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. Вип 25. С 333-335. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v055.2025.50>

2. Особливості вироблення і прийняття політичних рішень в умовах російсько-української війни. *Актуальні проблеми політики*. 2025, Вип. 75. С.198-202. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v75.2025.27>.

3. Силовий чинник і архітектоніка політичного вибору: моделі формування рішень у воєнний час (український кейс 2019–2024). *Український політико-правовий дискурс*. 2026. Вип. 19. (ISSN: 3041-2110 online). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18469363>.

Публікації у періодичних наукових виданнях ,що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та/або Web of Science:

4. Vovk S., Denyshchenko D., Kokhanovskyi A., Kabyshe O. Feshchuk T. El lugar de la violencia armada en el espacio político: dimensiones micro, meso y macro. *Interacción y Perspectiva Revista de Trabajo Social* Vol. 14 No3 P. 881 894 pp. Octubre-diciembre DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11206007>. Dep. Legal pp 201002Z43506 ISSN 2244-808X.

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій:

5. Особливості прийняття політичних рішень в умовах воєнного стану: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», 14 червня 2023 року, Чернівці : Технодрук, 2023. 304 с. С.53-56.

6. Політичні рішення в системі національної безпеки.. матеріали

7. всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації *Національна безпека: загрози і виклики*: 1 квітня-12 травня 2024 року. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. 256 с. С. 238-242.

8. Визначення механізмів ухвалення політичних рішень у кризових умовах. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні суспільні комунікації: міжнародний досвід та українські реалії»*. Лубни : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2025. 320 с. С. 191-196.

9. Міжнародні політичні рішення відповідь у на збройне насилля: баланс між гуманітарними цінностями та національними інтересами. *International scientific-practical conference «Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World» (March 24–25, 2025). Vol. 2. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2025. 328 pages. С.209-213 DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-101>.*

10. Сталий смарт-розвиток територіальних громад: виклики в умовах збройної агресії. Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації *Сталий, інклюзивний та смарт розвиток в контексті децентралізації: досвід ЄС» в рамках проєкту Jean Monet Chair «Sustainable, Inclusive and Smart Development within Decentralization Process: the EE experience» (101047894-SISDDP-ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH for 2022-2025)*. 11 лютого – 29 лютого 2024 року, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

11. Політичні рішення під тиском війни: як критичне мислення формує стійкість держави. Збірник наукових праць учасників міжнародної науково-практичної конференції *Критичне мислення як чинник національної єдності та безпеки*: (м. Лубни, Україна, 18-19 вересня 2025 року). Лубни: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2025. – 150 с. С. 130-134.